

SLOVAK | BUSINESS | AGENCY

ANALÝZA OBMEDZENÍ PODNIKANIA MSP NA VNÚTORNOM TRHU EÚ

Bratislava, marec 2018

OBSAH

OBSAH	1
Manažérske zhrnutie	2
Úvod	3
1. Štyri slobody európskeho ekonomického a politického priestoru	4
1.1 Vznik jednotného trhu	6
1.2 Jednotný trh po Lisabonskej stratégii v roku 2000.....	9
2. Strategické ciele EK verzus prekážky obmedzujúce podnikanie na jednotnom trhu EÚ. 11	
2.1 Strategické ciele EK (EÚ) do roku 2020 (2020+)	11
2.2 Jeden trh bez hraníc - Opatrenia EK pre zníženie obmedzení (prekážok, bariér) vnútorného trhu prijaté v rokoch 2015 - 2018	14
3. Prekážky podnikania MSP na vnútornom európskom trhu	17
4. Opatrenia na zlepšenie prístupu MSP na vnútorný európsky trh.....	20
ZÁVER.....	27
Zoznam zdrojov.....	28

Manažérske zhrnutie

Štúdia Analýza obmedzení podnikania MSP na vnútornom trhu EÚ analyzuje východiská politiky vnútorného trhu, ktoré boli definované štyrmi slobodami v rámci európskeho ekonomického a politického priestoru ešte v 50-tych rokoch minulého storočia. Napĺňanie týchto slobôd je veľkou výzvou počas celého obdobia budovania vnútorného trhu EÚ. Budovanie vnútorného jednotného trhu je chápané ako kontinuálny proces, ktorý reaguje na novovznikajúce podmienky, podnety, krízy a výzvy nielen z hľadiska európskeho ekonomického a politického priestoru, ale aj z hľadiska celosvetovej globalizácie.

Súčasťou analýzy je aj zhodnotenie významu jednotného trhu EÚ pre MSP, zmapovanie prekážok, nekompatibilit a bariér obmedzujúcich podnikanie MSP na jednotnom trhu, vrátane koordinovaných opatrení na úrovni EÚ, ktoré zlepšujú podmienky podnikania na jednotnom trhu EÚ.

V prvej kapitole je popísaná história (abstrakt) budovania jednotného trhu v ekonomickom priestore „západnej“ Európy. Od vzniku jednotného trhu v roku 1957, cez úspechy, ale i neúspechy budovania jednotného vnútorného trhu, schválenia lisabonskej stratégie v roku 2000, schválenia Lisabonskej zmluvy v roku 2007, až po súčasné stratégie do roku 2020, resp. 2020+.

V ďalších častiach sú popísané aktuálne strategické ciele budovania vnútorného trhu EÚ definované Európskou komisiou a zároveň sú načrtnuté existujúce základné prekážky, ktoré obmedzujú jednotný trh EÚ.

V poslednej kapitole sú navrhnuté opatrenia na zlepšenie prístupu MSP na vnútorný európsky trh.

Úvod

Európsky vnútorný trh, nazývaný aj jednotný trh alebo spoločný trh, umožňuje ľuďom a podnikom voľný pohyb a podnikanie v rámci krajín Európskej únie. V praxi poskytuje jednotlivcom právo pracovať, študovať alebo stráviť dôchodok v inej krajine EÚ. Takisto umožňuje spotrebiteľom nakupovať z väčšieho množstva tovaru a za lepšie ceny, využívať lepšiu ochranu pri nákupoch doma, v zahraničí alebo cez internet a malým aj veľkým podnikom uľahčuje cezhraničné podnikanie v celosvetovom rozsahu.

Štyri slobody - voľný pohyb (obeh) tovaru, voľný pohyb osôb, slobodné poskytovanie služieb a voľný pohyb kapitálu - známe ako „štyri základné slobody“, ktoré sú zakotvené v Zmluve o EÚ, predstavujú základ jednotného, spoločného vnútorného trhu Európskej únie.

Jednotný trh zahŕňa 28 členských krajín EÚ. Niekoľko ďalších krajín má k nemu prístup do určitej miery. Tri krajiny (Island, Lichtenštajnsko a Nórsko), ktoré sú zároveň členmi Európskeho združenia voľného obchodu a Švajčiarsko prostredníctvom bilaterálnej zmluvy s EÚ, majú takmer kompletný prístup. Ďalšie krajiny – Gruzínsko, Moldavsko a Ukrajina, majú prístup obmedzený, bez možnosti voľného pohybu pracovníkov.

Štúdia Analýza obmedzení podnikania MSP na vnútornom trhu EÚ analyzuje problematiku vnútorného trhu Európskej únie, s osobitným zreteľom na podmienky v Slovenskej republike.

Súčasťou analýzy je zhodnotenie významu jednotného trhu EÚ pre MSP (deklarované ciele a možnosti) vo vzťahu k popisu súčasného stavu a vývoja využívania možností podnikania slovenských MSP v rámci jednotného trhu EÚ, z hľadiska jednotlivých predmetov slobody pohybu - tovaru, služieb, práce a kapitálu.

Cieľom analýzy je aj zmapovanie opatrení na odstránenie prekážok, nekompatibilit a bariér obmedzujúcich podnikanie MSP na jednotnom trhu EÚ.

1. Štyri slobody európskeho ekonomického a politického priestoru

Európske spoločenstvo je možné definovať ako súhrn štyroch základných slobôd ekonomického a politického priestoru:

1. voľný pohyb tovaru
2. voľný pohyb osôb
3. slobodné poskytovanie služieb
4. voľný pohyb kapitálu.

Tieto štyri slobody determinujú vnútorný trh, označovaný aj ako jednotný alebo spoločný trh.

Voľný pohyb tovaru

Tovar je možné predávať vo všetkých členských krajinách EÚ. Tovar z ostatných členských krajín nesmie byť znevýhodňovaný oproti domácim výrobkom clom alebo špeciálnou daňou.

Voľný pohyb osôb

Jedná sa o právo občana EÚ voľne cestovať, usadiť sa a začať podnikáť v ostatných krajinách EÚ. Občan má právo na mieste kde býva voliť a byť volený do Európskeho parlamentu a do miestnych zastupiteľstiev. Cestovanie vo vnútri EÚ upravuje Schengenská zmluva, ktorá odstránila vnútorné hraničné kontroly medzi jednotlivými členskými krajinami. Občanom EÚ je každý, kto má občianstvo niektorého z členských krajín EÚ. Sloboda pobytu a usadenia sa (trvalý pobyt) je jedným z najdôležitejších práv, ktoré občianstvo zriadené Maastrichtskou zmluvou, prinieslo.

Voľný pohyb služieb

Voľný pohyb služieb znamená podnikom poskytovať služby aj v ostatných členských krajinách EÚ. To znamená, že podnikateľ môže poskytovať svoje služby aj v členských krajinách, v ktorých nemá trvalý pobyt.

Voľný pohyb kapitálu

Voľný pohyb kapitálu je základným nástrojom jednotného trhu krajín EÚ. Znamená voľný pohyb kapitálu i hmotného majetku v členských krajinách EÚ. Občania EÚ tak môžu využívať finančné služby v ktorejkoľvek inej členskej krajine EÚ.

Stručná história najdôležitejších právnych aktov¹ (abstrakt - chronológia):

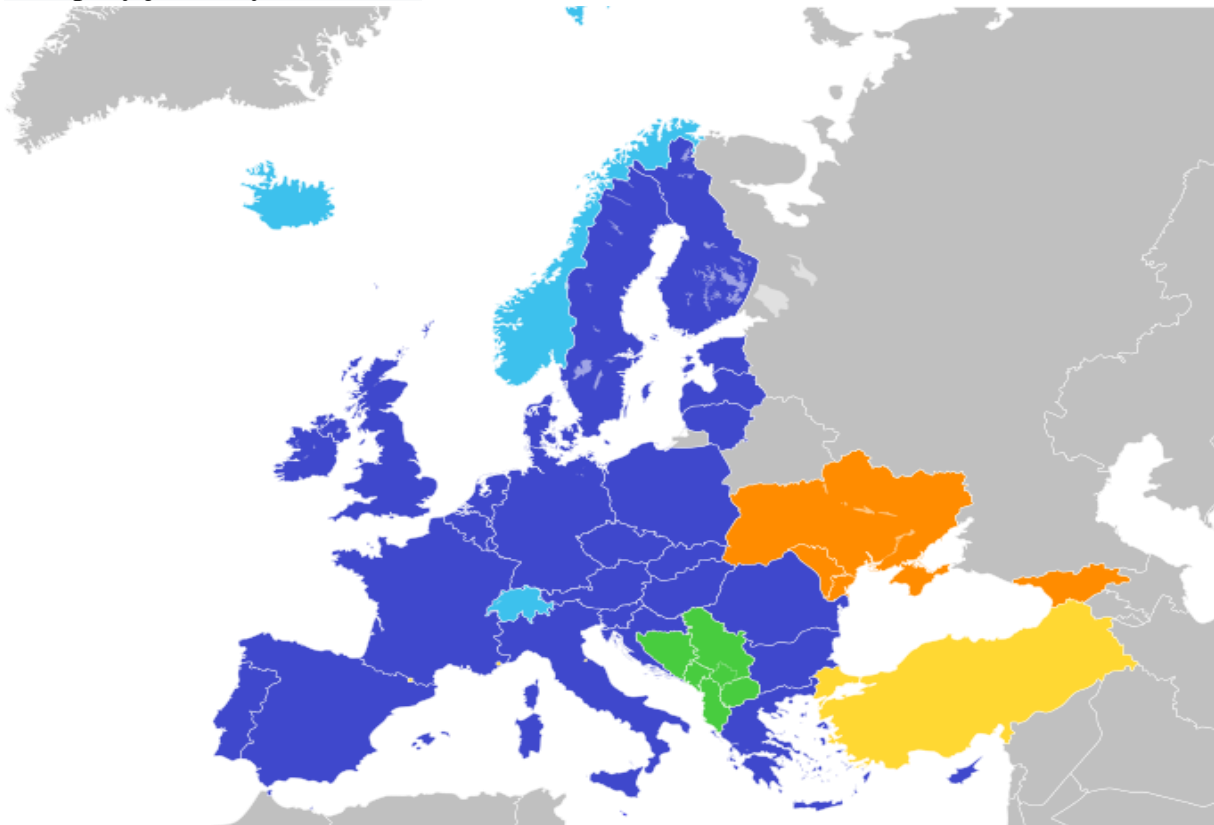
- Lisabonská zmluva (2007)
- Charta základných práv Európskej únie (2007)
- Dohoda o Európskom hospodárskom priestore (1992)
- Zmluva o Európskej únii (1992)

¹ <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-overview.html>

- Jednotný európsky akt (1986)
- Schengenská dohoda (1985)
- Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (1957)
- Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (1957)
- Zmluva o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (1951)

Z hľadiska Slovenskej republiky kľúčovým bola **Zmluva o pristúpení Českej republiky, Estónska, Cypru, Lotyšska, Litvy, Maďarska, Malty, Poľska, Slovinska a Slovenska** z roku 2003.

Európsky jednotný trh (2017)²

- Členské štáty Európskej únie
- Štáty mimo EÚ, ktoré majú účasť na jednotnom trhu s výnimkami (sú členmi EZVO)
- Štáty mimo EÚ, ktoré sú súčasťou Stabilizačného a asociačného procesu (SAA); sú zároveň kandidátmi alebo potenciálnymi kandidátmi pre vstup do EÚ
- Štáty mimo EÚ, ktoré sa zúčastňujú Európskej colnej únii
- Štáty mimo EÚ, ktoré sa zúčastňujú jednotného trhu vo vybraných sektoroch prostredníctvom DCFTA

² Obrázok dostupný https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%BD_jednotn%C3%BD_trh

Skratky:

EZVO – Európske združenie voľného obchodu

SAA – Stabilizačný a asociačný proces

DCFTA – Hlboká a kompletná zóna voľného obchodu

1.1 Vznik jednotného trhu

História EÚ³ začína s motívmi jej založenia – so štyrmi slobodami. Európske štáty boli po druhej svetovej vojne ekonomicky oslabené a politicky konfrontované agresívnym Sovietskym zväzom. Podstatnými motívmi pre vznik jednotného trhu bolo:

- zabezpečenie mieru
- príslušnosť k spoločným hodnotám
- zvýšenie hospodárskeho blahobytu
- väčší vplyv v zahraničnej a bezpečnostnej politike
- sloboda a mobilita.

Začiatok dlhého procesu

Rada Európy a Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ. Rada Európy bola založená v máji 1949. Bol to prvý pokus o zblížovanie európskych štátov. Ich členov zaviazali chrániť a podporovať spoločné ideály a princípy. Boli to hlavne ľudské práva, základné slobody a vláda práva. Rada Európy bola organizovaná medzivládne. Deň Európy sa odvoláva na deň 9. mája 1950, kedy Robert Schuman (1948-1950, francúzsky minister zahraničných vecí) predstavil pred zástupcami medzinárodnej tlače „Schumanov plán“ v Salon de l’Horloge des Quai d’Orsay v Paríži. Vypracovala ho skupina okolo Jeana Monneta.

Na základe tohto plánu podpísali v apríli 1951 Belgicko, Francúzsko, Holandsko, Luxembursko, Nemecko a Taliansko zmluvu o Európskom spoločenstve uhlia a ocele (ďalej „ESUO“). Zmluva vstúpila do platnosti v júli 1952. ESUO podriadilo celú výrobu uhlia a ocele členských krajín spoločnému Vysokému úradu. To umožnilo kontrolu, plánovanie a využitie priemyselného odvetia, ktoré bolo veľmi dôležité pre vojenskú výrobu. Vysokým úradom bola založená prvá supranacionálna inštitúcia.

Prvý neúspech - zlyhanie Európskeho obranného spoločenstva

27. mája 1952 mal nasledovať ďalší krok. Šesť členských štátov ESUO podpísalo zmluvu o založení Európskeho obranného spoločenstva (ďalej „EOS“), ktoré navrhol René Pleven, francúzsky predseda vlády. EOS si dalo za cieľ založenie spoločnej európskej armády. Kvôli veľkému zaťaženiu v indočínskej vojne, francúzsky parlament neschválil zmluvu o EOS, pretože Nemecko by malo k dispozícii najväčšiu časť spoločnej armády. Takto EOS stroskotalo.

Druhým veľkým krokom pri vzniku EÚ bolo podpísanie Rímskych zmlúv v marci 1957, ktorými bolo založené Európske hospodárske spoločenstvo (ďalej „EHS“) a Euratom (Európske spoločenstvo pre atómovú energiu). Rímske zmluvy nadobudli platnosť 1.1.1958. V roku 1993 sa EHS premenovalo na Európske spoločenstvo (ďalej „ES“).

³ http://www.europskaunia.sk/historia_europskej_unie

V rámci EHS mala byť vytvorená colná únia, ktorá mala znížiť obchodné prekážky a umožniť spoločné vonkajšie clo. Navyše bol v zmluve o EHS stanovený cieľ - vytvorenie podmienok pre spoločný trh s voľným pohybom tovaru, osôb, služieb a kapitálu.

Euratom mal podporovať a zároveň aj kontrolovať výstavbu a rozvoj jadrového priemyslu v členských štátoch.

Vznik jednotlivých spoločenstiev sa neodohral nezávisle od seba. Napríklad súhlas so zmluvou o Euratome viazalo Francúzsko s realizáciou spoločného trhu. Parlamentné zhromaždenie ESUO a súdny dvor, ktoré boli pre spoločenstvá spoločné, boli v roku 1958 nahradené parlamentným zhromaždením (sami seba už nazývali parlamentom) a Európskym súdnym dvorom.

Európske hospodárske spoločenstvo po svojom vzniku smerovalo k colnej únii, ktorá znamenala zrušenie vzájomných obchodných obmedzení a spoločný colný sadzobník. Colná únia predstavovala základný prvok na ceste k spoločnému – jednotnému – vnútornému trhu („voľný“, „jednotný“, „spoločný“ sú v štúdiu chápané ako synonymá). Budovanie colnej únie bolo rozdelené do troch fáz a bolo ukončené v roku 1968.

V polovici roku 1968 boli síce odstránené clá, kvóty vo vzájomnom obchode a bol zavedený spoločný colný sadzobník pre obchod s tretími krajinami (colná únia), ale obchod naďalej obmedzovali predovšetkým odlišné národné technické predpisy – tzv. mimo tarifné bariéry. V tomto období bol aj uvoľnený pohyb pracovníkov medzi členskými krajinami zákazom ich diskriminácie, ale zostal regulovaný prístup k mnohým profesiám. Najmenší pokrok bol v oblasti voľného pohybu kapitálu, a to z obavy odlivu kapitálu do iných krajín. Boli síce prijaté pravidlá na ochranu hospodárskej súťaže na vnútornom trhu, ale mnohé zo sektorov v členských štátoch zostali výlučne v správe štátu, ktorý navyše podporoval mnohé vybrané podniky. Za pokrok je možné považovať, že v roku 1967 bola zavedená daň z pridanej hodnoty, ale bez harmonizácie daňových sadzieb.

K prekážkam budovania spoločného trhu patrila predovšetkým ochranná tendencia jednotlivých krajín a záujmových skupín. Medzi takto uplatňované obmedzenia – netarifné bariéry – patrilo:

- uprednostňovanie domáceho výrobcu pri štátnych zákazkách,
- informačné kampane „kupujte domáce výrobky“,
- daňové zvýhodnenie domácej produkcie,
- zlučovanie subjektov v niektorých odvetviach – vznik monopolov,
- ciele štátne dotácie,
- administratívne opatrenia pri dovoze,
- stanovenie národných kvót na produkciu,
- pomoc tretím krajinám, ktorá sa viaže ako protiva pre poskytujúci štát,
- rôzna menová politika,
- technické normy a štandardy.

Krajiny Európskeho spoločenstva si uvedomovali, že roztrieštená Európa obmedzuje jej ekonomickú výkonnosť, jej konkurencieschopnosť a to hlavne voči USA a Japonsku, ale taktiež aj jej prestíž.

Európske spoločenstvo v 60. rokoch 20. storočia bolo postihnuté aj politickou krízou, ktorá spôsobila spomalenie integračných aktivít. Od 70. rokov začal hrať významnú úlohu hlavne Európsky súdny dvor (ďalej „ESD“), ktorý vo svojich rozhodnutiach pôsobil v prospech odbúravania netarifných opatrení, ktoré obmedzovali spoločný trh (v zmysle základných slobôd).

Ferrantiho iniciatíva z roku 1980 požadovala odstránenie posledných obmedzení koncepcie spoločného vnútorného trhu.

Narjesov plán⁴ zo začiatku 80. rokov smeroval k odstráneniu netarifných opatrení (obmedzení) a predstavoval nový prístup – novú „zásadu uznávania“, ktorá sa neskôr stala súčasťou „Bielej knihy o vnútornom obchode“. Nutnosť vytvorenia vnútorného trhu na základe voľného pohybu tovarov a služieb sa stáva neoddeliteľnou súčasťou hospodárskych politík krajín.

V roku 1988 veľkú pozornosť vyvolala Cechiniho správa – The Cost of Non-Europe, ktorá zdokumentovala aké straty Únii spôsobuje nedokončená reforma vnútorného trhu⁵ (ročne od 4,25% do 6,25%).

Rok predtým (v roku 1987) bola doplnená Rímska zmluva prijatím Jednotného európskeho aktu, ktorý stanovil dokončenie vnútorného trhu do roku 1992. Predstavoval návrh takmer 300 smerníc, vrátane zavŕšenia rozhodovacej procedúry v Rade. Legislatíva dotýkajúca sa vnútorného trhu mala byť naďalej prijímaná kvalifikovanou väčšinou. Len u malej skupiny právnych aktov vzťahujúcich sa k vnútornému trhu bola požadovaná jednomyselnosť – boli to dane, voľný pohyb osôb a časť v sociálnej politike. Novým prvkom vnútorného trhu bolo jeho rozšírenie nad rámec štyroch slobôd – legislatíva vnútorného trhu bola rozšírená aj na predpisy dotýkajúce sa sociálnych otázok, ochrany životného prostredia, ekonomickej a sociálnej súdržnosti, výskumu, technického rozvoja a v budúcnosti aj hospodárskej a menovej únie.

V roku 1992 Sutherlandova správa potvrdila existenciu obmedzení v implementačných smerniciach. Následne v roku 1993 bola vytvorená Delorova Biela kniha „Rast,

⁴ Oxford University Press

Moves to Revive the EC

<https://books.google.sk/books?id=2DADBQAAQBAJ&pg=PA139&dq=narjesov+pl%C3%A1n&hl=sk&sa=X&ved=0ahUKEwiA3b3ziYfaAhVIY1AKHVETBvUQ6AEILzAB#v=onepage&q=narjesov%20pl%C3%A1n&f=false>

Cambridge University Press

European Integration. 1950-2003: Superstate Or New Market Economy

<https://books.google.sk/books?id=tKfUL9fpL5sC&pg=PA232&dq=narjesov+pl%C3%A1n&hl=sk&sa=X&ved=0ahUKEwiAyrCiofaAhVGmbQKHSnbAHMQ6AEIOTAC#v=onepage&q=narjesov%20pl%C3%A1n&f=false>

⁵ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030101/04A_FT\(2013\)030101_SK.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030101/04A_FT(2013)030101_SK.pdf)

konkurencieschopnosť a zamestnanosť“, ktorá sa stala východiskom pre Európsku stratégiu zamestnanosti⁶ (ďalej „ESS“).

Termín „dokončenie vnútorného trhu“, ktorý sa často objavuje v dokumentoch EÚ, je chápaný ako kontinuálny proces, ktorý nikde nie je dokončený, pretože program vnútorného trhu musí reagovať na neustále sa meniace vonkajšie zmeny (napr. globalizácia, klimatické zmeny, hospodárska kríza a pod.), ale aj na zmeny vnútorné (napr. starnutie populácie).

V roku 1993 bola tiež prijatá Maastrichtská zmluva⁷, ktorá doplnila program vnútorného trhu o hospodársku a menovú úniu. Prijatie spoločnej meny bolo nevyhnutným a logickým krokom pri dokončení vnútorného trhu. Spoločná mena odstraňuje kolísanie menových kurzov jednotlivých krajín, čím sa znižuje neistota v obchode. To isté platí aj pre presun kapitálu medzi členskými krajinami.

1.2 Jednotný trh po Lisabonskej stratégii v roku 2000

V roku 2000 bola na Lisabonskej Európskej rade schválená Lisabonská stratégia⁸. Stratégia si dala za hlavný cieľ - Európska únia sa stane do roku 2010 najkonkurencieschopnejšou a najdynamickejšou poznatkovo orientovanou ekonomikou. V roku 2005 bola Lisabonská stratégia revidovaná pod názvom Stratégia rastu a zamestnanosti, resp. obnovená Lisabonská stratégia. Dôvodom boli neuspokojivé výsledky implementácie stratégie v predchádzajúcom období.

Budovanie spoločného vnútorného trhu však dodnes nie je dokončené. Po niekoľkoročných rokovaníach a neúspechu projektu Ústavy pre Európu, dosiahli nakoniec lídri EÚ definitívnu dohodu o novej zmluve 19. októbra 2007 a následne 13. decembra 2007 ju slávnostne podpísali v Lisabone. Lisabonská zmluva⁹ vstúpila do platnosti 1. decembra 2009. Poskytuje Únii modernejšie inštitúcie a optimalizované pracovné metódy, ktorých cieľom je účinne sa vyrovnáť s výzvami dnešného sveta. Cieľom Lisabonskej zmluvy je dynamickejšia, efektívnejšia a akcieschopnejšia Európska únia. Lisabonská zmluva jasne definuje európske občianstvo, dáva právnu silu v Charte základných práv, zvyšuje úlohu Európskeho parlamentu v legislatívnom procese Únie a v neposlednom rade zvyšuje úlohu národných parlamentov, čím posilňuje princípy zodpovednosti a subsidiarity.

EK naďalej sleduje a upresňuje napĺňanie Bielej knihy a Lisabonskej stratégie. V roku 2010 Európska rada schválila stratégiu na ďalšie obdobie, ktorá dostala názov Európa 2020. Podstatou stratégie je koordinácia hospodárskych politík a politík zamestnanosti s cieľom zabezpečiť rast a zamestnanosť. Stratégia z obsahového hľadiska zastrešuje cielený výber tém, rôznych iniciatív a sektorových politík EÚ, hlavne výskumu, vzdelávania, zamestnanosti, sociálnych záležitostí, informačnej spoločnosti, podnikania, priemyslu, energetiky a životného prostredia.

⁶ <https://euractiv.sk/section/socialna-politika/news/boj-euro-py-o-vyssiu-zamestnanost/>

⁷ <https://www.nrsr.sk/web/?SectionId=21>

⁸ <http://www.eu2020.gov.sk/lisabonska-strategia/>

⁹ <https://www.nrsr.sk/web/?sid=eu/info/dokumenty/lisabon>

V marci 2014 zverejnila Európska komisia svoje oznámenie o stave naplňania stratégie Európa 2020 pod názvom Zhodnotenie vykonávania stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu¹⁰.

Nové výzvy, ciele a opatrenia sú takto premietnuté do súčasných dokumentov – Stratégia Európa 2020.

Stratégia Európa 2020¹¹ je agendou EÚ pre rast a zamestnanosť v súčasnom desaťročí. Zdôrazňuje predovšetkým:

- inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast ako spôsob prekonania štrukturálnych nedostatkov európskeho hospodárstva,
- zvýšiť jeho konkurencieschopnosť a produktivitu,
- podporiť trvalo udržateľné sociálne trhové hospodárstvo.

Kým budovanie vnútorného trhu si vyžaduje trvalé úsilie, ďalšie prehĺbovanie jednotného trhu by mohlo byť pre spotrebiteľov a podniky v EÚ veľmi prínosné, keďže HDP EÚ by sa v prípade odstránenia zostávajúcich bariér mohol ročne zvýšiť o 235 miliárd EUR¹².

Najväčšou výzvou v poslednom období je oblasť vývoja digitálneho jednotného trhu¹³, ktorý otvára nové možnosti pre rast hospodárstva (napr. prostredníctvom elektronického obchodu) a zároveň obmedzuje byrokráciu (napr. prostredníctvom elektronickej verejnej správy a digitalizácie verejných služieb). Predpokladá sa, že by mohol vytvoriť zisky na úrovni 415 mld. EUR. Zároveň zviditeľňuje oblasti, v ktorých súčasné pravidlá a obchodné praktiky nezodpovedajú príležitostiam vytvoreným informačnými a komunikačnými technológiami.

¹⁰ <http://www.eu2020.gov.sk/strategia-europa-2020/>

<https://www.euroskop.cz/8732/sekce/historie-vnitriho-trhu/>

¹¹ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_en

¹² http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.1.1.html

¹³ http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/sk/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.1.7.html

2. Strategické ciele EK verzus prekážky obmedzujúce podnikanie na jednotnom trhu EÚ

Podľa štatistiky Eurostatu vytvorením jednotného trhu 28 krajín sa EÚ stala najväčšou svetovou obchodnou veľmocou¹⁴. EÚ sa svojou hospodárskou politikou usiluje zabezpečiť udržateľnosť rastu investíciami do dopravy, energetiky a výskumu. Súčasne sa snaží minimalizovať vplyvy ďalšieho rozvoja hospodárstva na životné prostredie. V roku 2015 hospodárstvo z hľadiska produkcie tovarov a služieb (HDP EÚ) s hodnotou 14 600 miliárd EUR predstihla hospodárstvo USA. Napriek tomu, že v EÚ žije len 6,9 % svetovej populácie, predstavuje obchod EÚ s ostatnými krajinami okolo 20% globálneho vývozu a dovozu. Približne 62% objemu všetkých obchodných výmen EÚ sa uskutočňuje medzi štátmi EÚ.

EÚ patrí spolu s USA a Čínou medzi troch najväčších svetových aktérov v medzinárodnom obchode. V roku 2014 vývoz tovaru z EÚ predstavoval 15% celosvetového vývozu. Po prvýkrát od založenia EÚ bol vývoz tovaru z EÚ prekonaný vývozom z Číny (15,5%), bol však stále vyšší než vývoz z USA (12,2%). USA mali zase vyšší podiel celosvetového dovozu (15,9%) než EÚ (14,8%) alebo Čína (12,9%).

Počet obyvateľov v roku 2017 v krajinách EÚ (28 krajín EÚ) dosiahol 511,5 mil. osôb¹⁵.

Jednotný trh EÚ v súčasnosti predstavuje viac 500 miliónov spotrebiteľov a viac ako 23 miliónov malých a stredných podnikov (MSP). 70% všetkých hospodárskych činností v EÚ sa realizuje prostredníctvom služieb MSP. Tieto zároveň predstavujú 99% podnikov, 67% všetkých pracovných miest a vytvárajú 85% všetkých nových pracovných miest¹⁶.

Európska komisia si uvedomuje, že budovanie jedného vnútorného trhu aj v súčasnosti znamená odstránenie niekoľko desiatok obmedzení, ktoré stále v práve EÚ existujú. Aj z týchto dôvodov si stanovuje strategické ciele, v rámci napĺňania ktorých sa snaží o čo najväčšie odstránenie rôznych obmedzení, prekážok a regulácií, a to vo všetkých štyroch základných slobodách, na ktorých je jednotný vnútorný trh založený.

2.1 Strategické ciele EK (EÚ) do roku 2020 (2020+)

Pri definovaní strategických cieľov Európskej komisie do roku 2020 (v súčasnosti sa objavujú materiály presahujúce horizont roku 2020) štúdiá vychádza z dokumentov EK na oficiálnej stránke Európskej komisie¹⁷.

Súčasnú priority EK (EÚ)¹⁸, podľa dokumentov na týchto stránkach, je možné zhrnúť do viacerých bodov, ktoré tvoria jednotlivé politiky, ktoré zabezpečuje EK

¹⁴ https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/economy_sk

¹⁵ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00001>

¹⁶ https://europa.eu/european-union/topics/enterprise_sk

¹⁷ http://ec.europa.eu/growth/single-market_sk

- Pracovné miesta
 - Investičný plán pre Európu: Juncker plan (reinvestovanie Európy)
 - Európsky semester (implementácia hospodárskych pravidiel EÚ sa každoročne organizuje v cykle, ktorý sa označuje ako európsky semester)
 - Smerom k obehovému hospodárstvu (pomôcť európskym podnikom a spotrebiteľom urobiť prechod k silnejšiemu hospodárstvu, v ktorom sa zdroje využívajú udržateľným spôsobom)
- Digitálny jednotný trh
 - Lepší prístup spotrebiteľov a podnikov k online službám (pomôcť, aby sa digitálny svet EÚ stal bezproblémovým a rovnocenným trhom na nákup a predaj)
 - Správne prostredie pre digitálne siete a služby (navrhovanie pravidiel, ktoré zodpovedajú tempu technológií a rozvoj infraštruktúry podpory)
 - Ekonomika a spoločnosť (zabezpečiť, aby európske hospodárstvo, priemysel a zamestnanosť plne využívali výhody digitalizácie)
- Energetická únia a podnebie
 - Bezpečnosť, solidarita a dôvera (diverzifikácia európskych zdrojov energie a zabezpečenie energetickej bezpečnosti prostredníctvom solidarity a spolupráce medzi členskými štátmi)
 - Plne integrovaný vnútorný trh s energiou (umožnenie voľného toku energie v celej EÚ prostredníctvom primeranej infraštruktúry a bez akýchkoľvek technických alebo regulačných prekážok)
 - Energetická súčinnosť (zlepšenie energetickej súčinnosti zníži závislosť na dovoze energie, zníži emisie a povzbudí pracovné miesta a rast)
 - Klimatické opatrenia – dekarbonizácia hospodárstva (rýchla ratifikácia Parížskej dohody z roku 2015)
 - Výskum, inovácia a konkurencieschopnosť (podpora prelomov v nízko uhlíkových a čistých energetických technológiách)
- Vnútorný trh
 - Spoločenstvo kapitálových trhov
 - Akčný plán pre spravodlivejšie zdaňovanie podnikov
 - Mobilita pracovnej sily
- Hlbšia a spravodlivejšia hospodárska a menová únia
 - Hospodárska únia
 - Finančná únia
 - Fiškálna únia
 - Politická únia
 - Európsky pilier sociálnych práv
- Vyvážená a progresívna obchodná politika na využitie globalizácie
 - Vytváranie obchodných príležitostí a pracovných miest
 - Otvorený obchod musí byť spravodlivý
 - Využitie globalizácie v súlade s hodnotami EÚ

¹⁸ https://ec.europa.eu/commission/index_en

- Spravodlivosť a základné práva
 - Bezpečnostná únia
 - Súdna spolupráca
 - Základné práva
 - Ochrana dát
 - Ochrana spotrebiteľa
- Sťahovanie (migrácia)
 - Zníženie stimulov pre nelegálnu migráciu
 - Zachrániť životy a zabezpečiť vonkajšie hranice
 - Silná spoločná azylová politika
 - Nová politika legálnej migrácie
- Silnejší globálny partner
 - Zahraničná politika EÚ
 - Európske susedské politiky
 - Medzinárodná spolupráca a rozvoj
 - Humanitárna pomoc, civilná ochrana
 - Obchodná politika
 - Bezpečnosť obrana
 - Rozšírenie EÚ
- Demokratická zmena
 - Lepšia právna úprava (lepšia právna úprava sa dotýka navrhovania politík a právnych predpisov EÚ, aby dosiahli svoje ciele najefektívnejším spôsobom)

EÚ má za cieľ zvýšiť konkurencieschopnosť¹⁹ európskeho priemyslu a obchodu, podporiť tvorbu pracovných miest a hospodársky rast vytvorením podnikateľsky priaznivého prostredia, najmä pre malé a stredné podniky a pre výrobný priemysel.

Ciele chce dosiahnuť prostredníctvom:

- posilnenia priemyselnej základne a podpory prechodu na nízko uhlíkové hospodárstvo
- podporiť inovácie ako prostriedok na tvorbu nových zdrojov rastu
- povzbudiť malé podniky a propagovať kultúru podnikania
- zaistiť pre tovary celoeurópsky trh
- prispieť k účasti Európy na využívaní vesmíru.

¹⁹ https://europa.eu/european-union/topics/enterprise_sk

2.2 Jeden trh bez hraníc - Opatrenia EK pre zníženie obmedzení (prekážok, bariér) vnútorného trhu prijaté v rokoch 2015 - 2018

Na jednotnom vnútornom trhu EÚ sa tovar, ľudia, služby a kapitál môžu pohybovať voľne ako v rámci jednej krajiny. **Kľúčový význam pri odstraňovaní prekážok voľného vnútorného trhu je zásada vzájomného uznávania.**

Občania EÚ môžu študovať, žiť, nakupovať, pracovať a tráviť dôchodok v ktorejkoľvek krajine Únie a navyše mať prístup k výrobkom z celej Európy. Na vytvorenie jednotného trhu bolo potrebné zrušiť stovky technických, právnych a administratívnych prekážok, ktoré bránili voľnému obchodu a pohybu medzi členskými štátmi EÚ.

V mnohých oblastiach vnútorného trhu však naďalej **existujú obmedzenia**, ktoré sú často krát chápané ako **prekážky – bariéry podnikateľského prostredia**. Na stránke EUR-Lex (Prístup k právu Európskej únie) bolo koncom marca 2018 evidovaných:

- 2 071 nariadení a smerníc v oblasti bariér vnútorného trhu²⁰
- 5 902 nariadení a smerníc v oblasti regulácie vnútorného trhu²¹
- 1 373 nariadení a smerníc v oblasti bariér jednotného trhu²²
- 4 980 nariadení a smerníc v oblasti regulácie jednotného trhu²³.

Obmedzenia sa dotýkajú desiatok oblastí – ako sú: bankovníctvo, poisťovníctvo, finančné služby, investičné produkty a služby, účtovníctvo, poľnohospodárstvo, telekomunikačné siete, informačné siete, spracovanie osobných údajov, audiovizuálne a mediálne služby, výroba, predaj tabakových výrobkov, energetická efektívnosť, emisie, chémia, spotrebná elektronika, motorové vozidlá, potraviny, či právo spotrebiteľa.

Ako príklad uvádzame reguláciu v sektore bankovníctva:

Európska banková legislatíva bola založená na smerniciach, ktoré ponechali priestor na výrazné rozdiely vo vnútroštátnych predpisoch. To viedlo k rôznym výkladom týchto pravidiel a k právnej neistote. Inštitúciám to umožňovalo využívať regulačné medzery, narúšať hospodársku súťaž a pôsobiť na podniky pôsobením na jednotnom trhu. Okrem toho finančná kríza ukázala, že na integrovaných finančných trhoch môžu mať tieto rozdiely veľmi

²⁰ <https://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1522041161500&text=bari%C3%A9ry%20vn%C3%BAatn%C3%A9ho%20trhu&scope=EURLEX&type=quick&lang=sk>

²¹ <https://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1522041445704&text=regul%C3%A1cia%20vn%C3%BAatn%C3%A9ho%20trhu&scope=EURLEX&type=quick&lang=sk>

²² <https://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1522041559439&text=bari%C3%A9ry%20jednotn%C3%A9ho%20trhu&scope=EURLEX&type=quick&lang=sk>

²³ <https://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1522041486726&text=regul%C3%A1cia%20jednotn%C3%A9ho%20trhu&scope=EURLEX&type=quick&lang=sk>

rušivé účinky. Keď dôjde k vytvoreniu rizík vytvorených v rámci minimálnej harmonizácie, tento vplyv sa často nemusí nachádzať v rámci vnútroštátnych hraníc, ale rozloží sa na jednotnom trhu EÚ.

Z týchto dôvodov je nevyhnutné používať presne to isté vymedzenie regulačných agregátov a rovnaké metodiky na výpočet kľúčových požiadaviek, ako sú kapitálové ukazovatele, či štandardy likvidity²⁴.

Podľa Správy Komisie Európskemu parlamentu a Rade o prekážkach obchodu a investícií za rok 2016²⁵ (jún 2017) obchod je nevyhnutný pre prosperitu občanov a úspech podnikateľov, pracovníkov a poľnohospodárov. Keďže v EÚ závisí od vývozu 31 miliónov pracovných miest a keďže 90% svetového rastu sa očakáva mimo Európskej únie, spoločnosti EÚ potrebujú jednoduchší prístup na zahraničné trhy, aby uspeli vo svete globálnej hospodárskej súťaže a globálnych hodnotových reťazcov. Úspech EÚ sa preto opiera o voľný a spravodlivý obchod, ktorý bojuje proti protekcionizmu.

Zo správy vyplýva, že v roku 2016 bolo zavedených 36 nových prekážok obchodu a investícií. Tieto prekážky spolu mohli potenciálne stáť podniky EÚ až 27,17 miliárd EUR. Pozitívnejšie je, že vďaka stratégii EK pre prístup na trh sa v roku 2016 vyriešilo celkovo 20 z existujúcich obchodných prekážok, čím sa vytvoril potenciál pre ďalšie vývozné príležitosti v sume miliárd eur.

Z materiálov, správ a iných dokumentov EK vyplýva, že samotná EK si uvedomuje prekážky na vnútornom trhu a snaží sa ich obmedzovať. Podľa EK za najvýznamnejšie prekážky a obmedzenia jednotného trhu je možné považovať:

- roztrieštené vnútroštátne daňové systémy, ktoré bránia integrácii trhu a ohrozujú účinnosť jednotného trhu,
- ešte stále existujú samostatné vnútroštátne trhy pre finančné služby, energetiku a dopravu,
- elektronický obchod medzi krajinami EÚ je pomalší ako na vnútroštátnej úrovni a pravidlá, normy a postupy sa dosť výrazne odlišujú,
- hoci spoločnosti mali možnosť poskytovať celú škálu cezhraničných služieb už od roku 2006, sektor služieb zaostáva za jednotným trhom tovarov,
- pravidlá pre uznávanie odborných kvalifikácií, ktoré sa musia zjednodušiť pre kvalifikovaných pracovníkov, aby si ľahšie našli prácu v inej krajine EÚ,
- porušovanie pravidiel v oblasti súťažných pravidiel EÚ, napr. zriaďovanie kartelových dohôd pri verejnom obstarávaní, podpora štátnych inštitúcií,
- zneužívanie dominantného postavenia na vnútornom trhu,
- zákaz štátnych subvencií,
- obmedzovanie priamych dotácií,
- obmedzovanie štátnej pomoci,

²⁴ <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/single-rulebook>

²⁵ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/june/tradoc_155669.pdf

- veľká a stále narastajúca byrokracia – podľa EUR-Lex v súčasnosti (marec 2018) v EÚ platí 21 092 dohôd, smerníc, nariadení, rozhodnutí a konsolidovaných platných znení²⁶ (podľa vecného triedenia EÚ v poradí):
 - 1 561 všeobecných, finančných a inštitucionálnych platných právnych predpisov
 - 1 165 predpisov v oblasti colnej únie a voľného pohybu tovaru
 - 3 145 predpisov v oblasti poľnohospodárstva
 - 801 predpisov v oblasti rybárstva
 - 693 predpisov v oblasti voľného pohybu pracovníkov a sociálnej politiky
 - 529 predpisov v oblasti práva sa usadiť a slobody poskytovať služby
 - 753 predpisov v oblasti dopravnej politiky
 - 574 predpisov v oblasti politiky hospodárskej súťaže
 - 196 predpisov v oblasti zdaňovania
 - 574 predpisov v oblasti hospodárskej a menovej politiky a voľného kapitálu
 - 4 371 predpisov v oblasti vonkajších vzťahov
 - 387 predpisov v oblasti energetiky
 - 1 529 predpisov priemyselnej politiky a vnútorného trhu
 - 360 predpisov v oblasti regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov
 - 2 393 predpisov v oblasti životného prostredia, ochrany spotrebiteľa a zdravia
 - 466 predpisov v oblasti vedy, informácií, vzdelávania a kultúry
 - 111 predpisov v oblasti dotýkajúcich sa podnikov
 - 652 predpisov v oblasti spoločná zahraničná a bezpečnostná politika
 - 802 predpisov v oblasti priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti
 - 30 predpisov v oblasti Európa občanom.

²⁶ <https://eur-lex.europa.eu/browse/directories/legislation.html>

3. Prekážky podnikania MSP na vnútornom európskom trhu

Na vytvorenie jednotného trhu bolo potrebné zrušiť stovky technických, právnych a administratívnych prekážok, ktoré bránili voľnému obchodu a pohybu medzi členskými štátmi EÚ. Tieto sa premietli do viacerých oblastí, ktoré prierezovo zasahujú do všetkých základných štyroch slobôd (voľného pohybu tovaru, pracovnej sily, služieb, kapitálu), na ktorých je EÚ založená. K takýmto najvýznamnejším prierezovým oblastiam patrí:

1. hospodárska súťaž,
2. štátna pomoc,
3. protimonopolné opatrenia.

Hospodárska súťaž

Podľa informácií EK²⁷, ktoré sú publikované na jej stránkach, spoločnosti vďaka slobode pohybu rozšírili svoje činnosti. Hospodárska súťaž prispieva k zníženiu cien, k rozšíreniu tovarov a služieb, teda k rozšíreniu ponuky pre spotrebiteľov. Ako príklady EK na svojej stránke uvádza napr.:

- poplatky za telefónne hovory v Európe predstavujú zlomok toho, čo pred 10 rokmi,
- mnoho leteckých spoločností znížilo svoje ceny a otvorili sa nové letecké spojenia,
- mnoho domácností a podnikateľov si dnes môže vybrať svojich dodávateľov elektrickej energie a plynu.

Podstatou politiky hospodárskej súťaže je uplatňovanie pravidiel, ktoré zabezpečujú, že podniky a spoločnosti navzájom poctivo súťažia. Politika voľnej a poctivej súťaže je kľúčovým prvkom otvoreného trhového hospodárstva a má veľa prínosov – podporuje podnikanie a efektivitu, rozširuje možnosti výberu pre spotrebiteľov, pomáha znižovať ceny a zvyšovať kvalitu. Politika Európskej únie v oblasti hospodárskej súťaže má tak chrániť hospodársku súťaž na vnútornom trhu pred narušením tým, že na všetky spoločnosti, ktoré na ňom pôsobia, sa vzťahujú rovnaké pravidlá. Základy pravidiel Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže stanovuje hlava VII kapitola 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie²⁸. Na strane druhej, hospodárska súťaž má zo strany jednotlivých vlád (v podstate celej EÚ) svoje “odôvodnené výnimky“. Tieto výnimky tak deformujú vnútorný trh a jeho slobody.

Okrem spravodlivej hospodárskej súťaže, dôležitú úlohu v celej histórii EÚ zohráva **štátna pomoc**. Napriek tomu, že štátna pomoc je podľa Zmluvy zakázaná, existujú opäť výnimky, keď je takáto pomoc opodstatnená, napr. z hľadiska služieb všeobecného hospodárskeho významu. Musí sa preukázať, že nenarúšajú hospodársku súťaž²⁹ spôsobom, ktorý by bol proti verejnému záujmu. V princípe sa jedná o ochranársku tendenciu jednotlivých krajín a záujmových skupín v jednotlivých krajinách, ktoré sa doteraz nepodarilo odstrániť. K odvetviám, kde sa tieto praktiky používajú od začiatku vzniku EÚ až dodnes, patrí

²⁷ https://europa.eu/european-union/topics/single-market_sk

²⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FTXT>

²⁹ http://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/competition.html?root_default=SUM_1_CODED%3D08&locale=sk

uprednostňovanie domácich produktov, daňové zvýhodnenia, cielené dotácie, štátna (vládna) podpora monopolov a pod.

Medzi pravidlá dotýkajúce sa štátnej pomoci³⁰, ktoré svojim spôsobom deformujú voľnú súťaž patria:

- Štátna pomoc – usmernenia EÚ o regionálnej pomoci na roky 2014 -2020
- Štátna pomoc - pravidlá Európskej únie pre banky v súvislosti s finančnou krízou
- Usmernenia o štátnej pomoci v oblasti životného prostredia a energetiky
- Pravidlá de minimis pre štátnu pomoc (2014 - 2020)
- Štátna pomoc: kedy netreba Komisiu notifikovať
- Uplatňovanie pravidiel EÚ v oblasti štátnej pomoci
- Štátna pomoc pre podniky v ťažkostiach
- Spoločné zásady štátnej pomoci
- Dôležité projekty spoločného európskeho záujmu: pravidlá štátnej pomoci
- Pomoc de minimis v prospech podnikov poskytujúcich služby všeobecného hospodárskeho záujmu
- Štátna pomoc pre železničné spoločnosti

Pravidlá dotýkajúce sa firiem, ktoré majú zabraňovať obmedzovaniu slobôd

Protimonopolné opatrenia³¹, ktoré obmedzujú postupy a zneužitie dominantného postavenia sa skladajú zo všeobecných pravidiel hospodárskej súťaže a opät' z rôznych výnimiek:

- Motorové vozidlá – skupinová výnimka z práva hospodárskej súťaže
- Hospodárska súťaž – výnimky pre niektoré dohody medzi súťažiacimi firmami
- Zabezpečenie dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže v rámci dohôd o transfere technológií
- Pravidlá taktiež definujú fúzie – budúce smerovanie politiky EÚ v oblasti koncentrácií a akvizícií, ktoré za určitých podmienok, môžu opät' spôsobiť deformáciu vnútorného trhu.

Európske firmy podnikajúce v EÚ majú neobmedzený prístup k viac ako 511,5 miliónom spotrebiteľov, čo im pomáha udržať si konkurencieschopnosť. Jednotný trh je prít'azlivý aj pre zahraničných investorov. Hospodárska integrácia môže byť veľkou výhodou v období recesie a umožniť tak členským štátom, aby naďalej pokračovali vo vzájomnom obchode a neuplatňovali protekcionistické opatrenia, ktoré by zhoršili krízu.

Okrem prierezových oblastí, ktoré sa dotýkajú všetkých štyroch slobôd ako celku, budovanie jednotného vnútorného trhu v jednotlivých štyroch oblastiach od svojho začiatku naráža na prekážky v samostatných (jednotlivých) oblastiach vnútorného trhu. Jedným z dôvodov je aj skutočnosť, že vplyvom nových technológií a ich zavádzania, revolúciou v oblasti počítačov, komunikácie a digitalizácie sa pôvodné štyri slobody – tovar, pracovná sila, služba, kapitál

³⁰ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=legissum:2603_1

³¹ http://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/competition/0801.html?root=0801&obsolete=false&collapse=080101#arrow_080101

vzájomne nahrádzajú, resp. prelínajú. To, čo kedysi bol tovar, dnes je službou a dokonca sa dotýka aj ďalšej „slobody“, napr. kapitálu.

Ako **príklady** uvádzame prekážky, ktoré obmedzujú voľný pohyb vnútorného trhu, publikované na stránkach EK³² v oblasti voľného pohybu služieb a kapitálu a voľného pohybu osôb:

- **Oblasť voľného pohybu služieb a kapitálu**

- roztrieštené vnútroštátne daňové systémy bránia integrácii trhu a ohrozujú účinnosť jednotného trhu,
- ešte stále existujú samostatné vnútroštátne trhy pre finančné služby, energetiku a dopravu,
- elektronický obchod medzi krajinami EÚ bol pomalší ako na vnútroštátnej úrovni, a pravidlá, normy a postupy sa dosť výrazne odlišujú,
- sektor služieb zaostáva za trhom tovarov (hoci spoločnosti mali možnosť poskytovať celú škálu cezhraničných služieb už od roku 2006),
- trh v oblasti finančných služieb je osobitným prípadom. EÚ sa snaží vytvoriť silný a bezpečný finančný sektor (a zároveň sa vyhnúť opakovaniu krízy z roku 2009) prostredníctvom dohľadu nad finančnými inštitúciami, regulácie komplexných finančných produktov a zvýšenia minimálnych kapitálových rezerv pre banky. Vytvorením bankovej únie sa v mnohých krajinách preniesli mechanizmy bankového dohľadu a riešenia krízových situácií bánk z vnútroštátnej úrovne na úroveň EÚ. Plánuje sa aj vytvorenie únie kapitálových trhov s cieľom:
 - znížiť fragmentáciu finančných trhov
 - diverzifikovať zdroje financovania
 - posilniť kapitálové toky medzi krajinami EÚ
 - zlepšiť prístup k financovaniu pre podniky, najmä malé a stredné podniky.

- **Oblasť voľného pohybu pracovnej sily**

- pravidlá pre uznávanie odborných kvalifikácií sa musia zjednodušiť pre kvalifikovaných pracovníkov, aby si ľahšie našli prácu v inej krajine EÚ,
- kontrola na vonkajších hraniciach - na pohyb v schengenskom priestore občania EÚ nepotrebujú cestovný pas. Schengenský priestor tvorí v súčasnosti 26 európskych štátov (z toho 22 členských štátov EÚ): Belgicko, Česká republika, Dánsko, Nemecko, Estónsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Maďarsko, Malta, Holandsko, Rakúsko, Poľsko, Portugalsko, Slovinsko, Slovensko, Fínsko, Švédsko, Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko. Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus, Írsko, Rumunsko a Spojené kráľovstvo sú štáty EÚ, ktoré nepatria alebo zatiaľ nepatria do schengenského priestoru. Hoci už schengenské krajiny nevykonávajú kontroly na svojich vnútorných hraniciach, zintenzívnili sa kontroly na vonkajších hraniciach EÚ. Hlavným dôvodom bolo vypuknutie migračnej krízy v roku 2015. Tieto krajiny zvýšili policajnú spoluprácu najmä prostredníctvom prenasledovania a

³² https://europa.eu/european-union/topics/single-market_sk

neustáleho sledovania podozrivých osôb, ktoré sa pohybujú medzi krajinami, s cieľom zaistiť bezpečnosť schengenského priestoru. Schengenský informačný systém umožňuje polícii a vnútroštátnym orgánom pohraničnej kontroly výmenu informácií o hľadaných alebo nezvestných osobách, ukradnutých vozidlách alebo dokumentoch.

EÚ sa zároveň snaží zabezpečiť, aby „väčšie“ slobody neohrozili spravodlivosť, ochranu spotrebiteľa a udržateľnosť životného prostredia. Pomáhajú jej pri tom aj regulačné orgány a viaceré orgány hospodárskej súťaže (napr. Úrad Orgánu európskych regulátorov pre elektronické komunikácie, Európska sieť pre hospodársku súťaž, Agentúra pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetik a pod.).

4. Opatrenia na zlepšenie prístupu MSP na vnútorný európsky trh

„Európa musí opäť nadobudnúť sebadôveru vo svoje inovatívne schopnosti. Odhodlanie vydávať sa do neznáma, inovovať a rásť“ hovorí motto vízie Európy ešte z roku 2014 v časti Politiky Európskej únie, Nová priemyselná revolúcia, Podnikanie. Toto motto sa premietlo aj do ďalších materiálov a postupov EK nasledujúceho (súčasného) obdobia Stratégia Európa 2020³³ a následne sa postupne premieta do opatrení pre podporu vnútorného trhu na celoeurópskej úrovni aj s horizontom 2020+.

Jednotný trh³⁴ je jedným z hlavných úspechov Európy a jeho najlepším prínosom v čase rastúcej globalizácie. Je to motor na budovanie silnejšieho a spravodlivejšieho hospodárstva EÚ. Tým, že umožňuje ľuďom, tovarom, službám a kapitálu slobodnejšie sa pohybovať, otvára nové príležitosti pre občanov, pracovníkov, podniky a spotrebiteľov - vytvára pracovné miesta a rast, ktorý Európa tak naliehavo potrebuje. Integrovanjšie a hlbšie kapitálové trhy prinesú viac finančných prostriedkov podnikom, najmä MSP a infraštruktúrnym projektom. Lepšia mobilita pracovníkov umožní ľuďom pohybovať sa voľnejšie tam, kde sú potrebné ich zručnosti. A boj proti daňovým únikom a daňovým podvodom zabezpečí, aby všetci prispeli svojim spravodlivým podielom.

Priority EK v súčasnom období je možné rozdeliť do nasledovných oblastí:

- stratégia jednotného trhu a voľba nových cieľov
- voľný pohyb tovaru a služieb
- voľný pohyb osôb
- voľný pohyb kapitálu.

³³ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_sk

³⁴ https://ec.europa.eu/commission/priorities/internal-market_en

Stratégia jednotného trhu

Stratégia jednotného trhu je plán Európskej komisie na uvoľnenie plného potenciálu jednotného trhu. Jednotný trh je jadrom európskeho projektu, ktorý umožňuje ľuďom, službám, tovaru a kapitálu slobodnejšie sa pohybovať, ponúkať príležitosti pre európske podniky a väčší výber a nižšie ceny pre spotrebiteľov. Umožňuje občanom cestovať, žiť, pracovať alebo študovať kdekoľvek si to želajú. Odborníci môžu rýchlo a pohodlne ponúkať služby v celej EÚ. Podnikatelia môžu inovovať a rozširovať sa, môžu rozvíjať nové obchodné modely a služby.

Samotné pravidlá jednotného trhu sa dynamicky vyvíjajú, a preto očakávané prínosy sa nedosahujú okamžite. V rýchlo sa meniacom ekonomickom, počítačovom, digitálnom a komunikačnom prostredí sa jednotný trh musí prispôbiť novým nápadom, či obchodným modelom, ale aj mimoriadnym situáciám. Ozdravenie európskeho vnútorného trhu po kríze z rokov 2008-2009, problémy súvisiace s migračnou krízou (po roku 2015), či možné dôsledky „brexitu“ (rok 2016), taktiež postupné starnutie európskej populácie je proces, ktorý prináša nové výzvy pre celú Európsku úniu.

Z jednotlivých materiálov EK vyplýva, že bude potrebné prijať nové opatrenia, smernice či nariadenia, ktoré by podporili zlepšenie prístupu MSP na vnútornom trhu Európskej únie³⁵ a aby sa podarilo naplniť aktuálne **ciele EÚ**:

- zabezpečiť 75% mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov
- zvýšiť úroveň investícií do výskumu a vývoja na 3% HDP
- znížiť emisie skleníkových plynov o 20% v porovnaní s rokom 1990
- získavať 20% energie z obnoviteľných zdrojov
- zvýšiť energetickú účinnosť o 20%
- zabezpečiť pod úroveň 10% predčasné ukončenia školskej dochádzky
- vytvoriť podmienky, aby 40% ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské vzdelanie
- znížiť o 20 mil. počet ľudí v EÚ, ktorí sú vystavení chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

Z hľadiska voľného pohybu tovaru, pracovnej sily, služieb a kapitálu je možné definovať nasledovné ciele (vzhľadom k prelínaniu cieľov a opatrení spájame voľný pohyb tovarov a služieb do jedného bodu):

Voľný pohyb tovaru a služieb

Voľný pohyb tovaru, prvá zo štyroch základných slobôd vnútorného trhu, je zabezpečený prostredníctvom zrušenia ciel a množstvových obmedzení, ako aj prostredníctvom zákazu

³⁵http://europa.eu/geninfo/query/index.do?queryText=vn%C3%BAatom%C3%BD+trh&x=20&y=11&ResultTemplate=%2Fresult_en.jsp&DefaultLG=en&SMODE=2&ResultCount=10&qtype=simple&ResultMaxDocs=200&Collection=EuropaFull&Collection=EuropaSL&Collection=EuropaPR&query_source=EUNION&swlang=sk

opatrení s rovnocenným účinkom. Na podporu dokončenia vnútorného trhu boli doplnené zásady vzájomného uznávania, zrušenia fyzických a technických prekážok a podpory normalizácie. Prijatím nového legislatívneho rámca v roku 2008 sa významne posilnili pravidlá uvádzania výrobkov na trh, voľný pohyb tovaru, systém dohľadu nad trhom EÚ a označenie CE. Okrem toho sa upevnila zásada vzájomného uznávania, ktorá sa uplatňuje na celý rad výrobkov, ktoré nepodliehajú harmonizácii EÚ.

Vytvorenie jednotného trhu si vyžadovalo odstránenie všetkých zostávajúcich prekážok voľného pohybu tovaru. Biela kniha Komisie z júna 1985³⁶ stanovila, ktoré fyzické a technické prekážky je nutné odstrániť a aké opatrenia musí Spoločenstvo na tento účel prijať. Väčšina týchto opatrení je už prijatá. Naďalej sú však potrebné zásadné reformy, pokiaľ má jednotný trh reagovať na výzvy technologického pokroku, ktorý je kľúčovým faktorom pre zlepšenie konkurencieschopnosti EÚ na svetových trhoch.

Opatrenia pre zabezpečenie voľného pohybu tovarov³⁷ a služieb:

- zabezpečiť na úrovni jednotného trhu tovarov jednotný a rovnaký prístup pre všetky podnikateľské subjekty,
- podporiť priemyselné inovácie a zlepšiť prístup k financovaniu výskumu inovácií, ktoré zabezpečia, aby inovatívne nápady nadobudli podobu výrobkov,
- zabezpečiť prehľad výsledkov inovácií vo všetkých krajinách EÚ,
- monitorovať inovačné ukazovatele v jednotlivých regiónoch EÚ,
- posilniť konkurencieschopnosť európskej priemyselnej základne,
- podporiť prechod na nízko uhlíkové hospodárstvo,
- podporiť využívanie inteligentného dizajnu na vytváranie kvalitných výrobkov a zlepšiť efektívne využívanie zdrojov,
- podporiť ekologické inovácie, nakladanie s odpadom, recykláciu a obnoviteľnú energiu, nové priemyselné a spotrebné tovary založené na obnoviteľných biologických surovinách, ako sú rastliny a stromy,
- podporiť programy v oblasti výskumu a inovácií, ktoré majú pridanú hodnotu v prospech inovačného cyklu, vrátane podpory vedcov,
- monitorovať návrhy požiadaviek (technické prekážky) na výrobky zo strany obchodných partnerov a zasiahnuť v prípade neopodstatnených prekážok obchodu,
- znížiť prekážky pre obchod a investície formou spoločných právnych predpisov pre výrobky,
- podporiť regulačnú spoluprácu s cieľom uskutočniť harmonizáciu a zosúladiť technických noriem a predpisov a vzájomné uznávanie výsledkov,
- riadiť postupy oznamovania technických predpisov, technických prekážok obchodu a noriem,
- stanoviť vysoké bezpečnostné normy pre spotrebiteľov a ochranu životného prostredia,
- zabezpečiť pravidlá zakazujúce kvantitatívne obmedzenia dovozu a vývozu,

³⁶ http://www.europskaunia.sk/biela_kniha

³⁷ http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/sk/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.1.2.html

- posilniť právo duševného vlastníctva,
- zabrániť neodôvodneným obmedzeniam obchodu,
- zabezpečiť, aby vnútroštátne predpisy jednotlivých krajín EÚ poskytovali informácie a právnu jednoznačnosť pre podnikanie,
- zabezpečiť právne konanie proti každej krajine EÚ, ktorá prijala alebo zachováva právne predpisy alebo administratívne postupy, ktoré porušujú právne predpisy EÚ,
- harmonizovať pravidlá, ktoré umožňujú predaj a nákup produktov a služieb kdekoľvek v EÚ,
- zabezpečiť právne predpisy v oblasti zodpovednosti za výrobok, ktoré chránia spotrebiteľov pred nevyhovujúcimi výrobkami a umožniť spotrebiteľom žiadať odškodnenie v prípade vzniku škody,
- vytvoriť podmienky preto, aby existujúci regulačný rámec zabezpečil bezproblémové fungovanie jednotného trhu,
- zabezpečiť hodnotenie výhod a nevýhod existujúcich právnych predpisov (tzv. "kontrola spôsobilosti"),
- zlepšiť konzultácie so zainteresovanými stranami,
- zjednodušiť právne predpisy a znížiť administratívnu záťaž,
- zlepšiť integráciu právnych predpisov EÚ do vnútroštátnych predpisov EÚ, ako aj ich implementáciu a presadzovanie,
- vypracovať spoločné normy pre organizácie pre normalizáciu,
- zabezpečiť, aby právne predpisy neobmedzovali rozvoj MSP,
- podporiť podnikateľské databázy, siete,
- podporiť vzdelávanie o podnikaní (podnikateľskú gramotnosť),
- podporiť nanotechnológie, polovodiče, moderné materiály, biotechnológie a fotoniku,
- podporiť cenovo primerané a udržateľné dodávky surovín a zvýšiť efektívnosť využívania zdrojov a recyklácií,
- identifikovať chemické látky, ktoré sú nebezpečné pre zdravie a životné prostredie,
- podporiť rozvoj informačno-komunikačných technológií,
- podporovať automobilový priemysel, vyspelé technológie a inovácie pre ekologické vozidlá,
- podporovať rozvoj cestovného ruchu,
- vytvoriť digitálny jednotný trh, prostredníctvom elektronického obchodu,
- zabezpečiť elektronickú verejnú správu a digitalizáciu verejných služieb,
- dokončiť vnútorný trh s výrobkami a službami a urobiť z neho základňu pre naše spoločnosti a priemysel, aby prosperovali v globálnej ekonomike.

Voľný pohyb osôb³⁸

- zabezpečiť uznávanie kvalifikácie občanov, ktorí vykonávajú tzv. regulované povolania vo všetkých krajinách,
- zabezpečovať voľný pohyb pracovníkov vo všeobecnosti, ktorý sa vzťahuje aj na krajiny Európskeho hospodárskeho priestoru: Island, Lichtenštajnsko a Nórsko,

³⁸ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=457&langId=sk>

- zabezpečiť koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia, ktorý poskytuje pravidlá na ochranu práv občanov, ktorí sa presťahujú do inej krajiny EÚ, Islandu, Lichtenštajnska, Nórska alebo Švajčiarska,
- podpora pracovnej mobility najmä tam, kde existujú pretrvávajúce pracovné miesta a nesúlad medzi zručnosťami. Zároveň chrániť sociálne práva pracovníkov a zabezpečiť spravodlivý európsky trh práce.
- podporovať rast zamestnanosti, inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast ako prostriedok na prekonanie štrukturálnych nedostatkov európskej ekonomiky, zlepšiť konkurencieschopnosť a produktivitu a posilniť udržateľné sociálne trhové hospodárstvo,
- podnecovať pracovníkov k tomu, aby sa zamestnali v iných krajinách EÚ, aby obsadili voľné pracovné miesta a spĺňali potrebu osobitných zručností,
- preskúmať smernice o vysielaní pracovníkov a zabezpečiť ich prísne vykonávanie, aby sa zabránilo sociálnemu dampingu,
- podporiť podnikanie žien,
- obmedzenie práva voľného pohybu osôb môže byť odôvodnené iba verejným poriadkom, verejnou bezpečnosťou a ochranou verejného zdravia. Ustanovenia článku 45 Zmluvy o fungovaní Európskej únie³⁹ sa nevzťahujú na zamestnanie v štátnej alebo verejnej službe. Na občanov Chorvátska sa môžu vzťahovať dočasné obmedzenia.

Voľný pohyb kapitálu

Voľný pohyb kapitálu⁴⁰ nie je len najnovšou zmluvnou slobodou, ale vďaka svojmu jedinečnému rozmeru zahŕňajúcemu tretie krajiny je aj slobodou najrozsiahlejšou. Liberalizácia kapitálových tokov prebiehala postupne. Na základe Maastrichtskej zmluvy⁴¹ boli odstránené všetky obmedzenia pohybu kapitálu a platieb medzi členskými štátmi, ako aj medzi členskými štátmi a tretími krajinami. Táto zásada má priamy účinok, t. j. nie sú potrebné žiadne ďalšie právne predpisy na úrovni EÚ ani členských štátov.

Všetky obmedzenia pohybu kapitálu medzi členskými štátmi a zároveň medzi členskými štátmi a tretími krajinami by sa mali odstrániť s výnimkou určitých konkrétnych prípadov. Voľný pohyb kapitálu podporuje jednotný trh a dopĺňa ostatné tri slobody. Prispieva zároveň k hospodárskemu rastu tým, že umožňuje efektívne investovanie kapitálu a podporuje využívanie eura ako medzinárodnej meny, čím posilňuje rolu EÚ ako globálneho hráča. Voľný pohyb kapitálu bol takisto nezastupiteľný pri vytváraní hospodárskej a menovej únie a zavedení eura.

Napriek pokroku, ktorý sa podarilo dosiahnuť v liberalizácii tokov kapitálu v EÚ, sú kapitálové trhy naďalej do veľkej miery roztrieštené. V nadväznosti na Investičný plán pre Európu⁴² začala Komisia v septembri 2015 svoju hlavnú iniciatívu: únia kapitálových trhov.

³⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FTXT>

⁴⁰ http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/sk/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.1.3.html

⁴¹ <https://www.nrsr.sk/web/?SectionId=21>

⁴² <http://www.consilium.europa.eu/sk/policies/investment-plan/>

Iniciatíva zahŕňa niekoľko opatrení zameraných na vytvorenie skutočne integrovaného jednotného kapitálového trhu do roku 2019. Preskúmanie akčného plánu kapitálových trhov v polovici trvania bolo uverejnené v júni 2017⁴³. Komisia a členské štáty okrem toho pracujú na odstraňovaní prekážok cezhraničných investícií, ktoré patria do právomocí členských štátov. Na preskúmanie tejto otázky bola vytvorená expertná skupina pre prekážky voľného pohybu kapitálu. V marci 2017 uverejnila Komisia v nadväznosti na prácu expertnej skupiny správu⁴⁴ o situácii v členských štátoch.

Komisia sa takisto usiluje dosiahnuť ukončenie platnosti existujúcich bilaterálnych investičných zmlúv (BIT) v rámci EÚ, z ktorých mnohé už existovali pred najnovším kolom rozširovania EÚ. Komisia považuje tieto dohody medzi členskými štátmi za prekážku jednotného trhu, keďže sú jednak v rozpore s legislatívnym rámcom EÚ a zároveň sa s ním prekrývajú. Napríklad mechanizmy rozhodcovského konania, ktoré sú súčasťou bilaterálnych investičných zmlúv, vylučujú vnútroštátne súdy, ako aj Súdny dvor Európskej únie, čím bránia uplatňovaniu práva Únie. Môžu zároveň viesť k uprednostňovaniu investorov z tých členských štátov, ktoré v rámci EÚ uzavreli bilaterálne investičné zmluvy. Komisia takisto uverejňuje výročné správy a štúdie⁴⁵ o kapitálových tokoch v rámci EÚ a na celom svete.

Opatrenia na úrovni voľného pohybu kapitálu:

- znížiť roztrieštenosť na finančných trhoch, diverzifikovať zdroje financovania, posilniť cezhraničné kapitálové toky a zlepšiť prístup podnikov k financiam, najmä pre MSP,
- riešiť zneužívanie daní, zabezpečiť udržateľnosť príjmov a podporiť podnikateľské prostredie na jednotnom trhu,
- zabezpečiť vyváženú kombináciu prístupu MSP k jeho financovaniu prostredníctvom štrukturálnych fondov, programov na podporu výskumu, inovácií, mikrofinancovania a úverov z Európskej investičnej banky,
- podporiť internacionalizáciu MSP,
- financovať inovácie začínajúcich podnikov a nekótovaných spoločností,
- uľahčiť spoločnostiam vstupovať a získať kapitál na verejných trhoch,
- podporovať dlhodobé investície, infraštruktúru a trvalo udržateľné investície, podporiť retailové investície,
- posilniť kapacity kapitálových trhov EÚ,
- uľahčiť cezhraničné investície,
- stimulovať investície do nových technológií, zjednodušiť prístup na trhy a financovanie, najmä pre MSP,
- vytvoriť združenia kapitálových trhov, ktoré uľahčia malým podnikom získať peniaze a urobiť z Európy atraktívnejšie miesto na investovanie,

⁴³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-cmu-mid-term-review-june2017_en.pdf

⁴⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/170227-report-capital-barriers_en.pdf

⁴⁵ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/enforcement-and-infringements-banking-and-finance-law/monitoring-free-movement-capital_en

- presadzovať administratívnu spoluprácu medzi vnútroštátnymi daňovými orgánmi,
- dokončiť reformu v oblasti daní – z príjmov právnických osôb (prijatie spoločného konsolidovaného základu dane z príjmov právnických osôb a dane z finančných transakcií na úrovni EÚ – prijaté v marci 2018).

ZÁVER

Deklarovaná podpora zlepšovania podmienok podnikateľského prostredia je súčasťou budovania jednotného trhu od svojho začiatku (rok 1957). Termín „dokončenie vnútorného trhu“, ktorý sa často objavuje v dokumentoch EÚ je chápaný ako kontinuálny proces, ktorý nikde nie je dokončený, pretože program vnútorného trhu musí reagovať na neustále sa meniace vonkajšie zmeny (napr. globalizácia, klimatické zmeny, hospodárska kríza a pod.), ale aj na zmeny vnútorné (napr. starnutie populácie). Z tohto pohľadu sa tento problém javí ako problém „nekonečný“. Budovanie jednotného vnútorného trhu je stále sprevádzané veľkým počtom obmedzí a regulácií. Veľkou výzvou do budúca bude aj snaha o zmenšenie narastajúcej byrokracie. Ak sa to Európskej únii podarí, zníži sa počet prijímaných a celkový počet dnes platných zákonov, nariadení či smerníc, tým sa znížia administratívne bariéry a obmedzí sa aj narastajúca byrokracia.

Európska únia bude naplňovať pôvodné myšlienky základných princípov budovania vnútorného trhu, t.j. princípov voľného pohybu tovarov, voľného pohybu osôb, voľného pohybu služieb a voľného pohybu kapitálu, a tým viac sa približuje k ideálom slobodného pohybu jednotlivých zložiek vnútorného trhu.

Smerom do budúca je potrebné sa neustále venovať obmedzeniam, prekážkam a bariéram podnikania na vnútornom trhu Európskej únie. Je potrebné nielen analyzovať obmedzenia, navrhovať opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia, ale aj analyzovať, či schválené opatrenia majú alebo nemajú reálny dosah na podnikateľov.

Zoznam zdrojov

1. Cambridge Univesity Press European Integration. 1950-2003: Superstate Or New Market Economy. Dostupné:
<https://books.google.sk/books?id=tKfUL9fpL5sC&pg=PA232&dq=narjesov+pl%C3%A1n&hl=sk&sa=X&ved=0ahUKEwiAyrrCiofaAhVGmbQKHSnbAHMQ6AEIOTAC#v=onepage&q=narjesov%20pl%C3%A1n&f=false>
2. EBA Európsky orgán pre bankovníctvo. Nariadenia a politiky. Jednotný predpis. Dostupné:
<https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/single-rulebook>
3. EHSV Európsky hospodársky a sociálny výbor. Dokončenie bankovej únie (oznámenie)14/3/2018. Dostupné:
<https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/completing-banking-union-communication>
4. EURACTIV. článok Boj Európy o vyššiu zamestnanosť.2006. Dostupné:
<https://euractiv.sk/section/socialna-politika/news/boj-euro-py-o-vyssi-u-zamestnanost/>
5. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Dostupné:
<https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-overview.html>
6. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Bariéry jednotného trhu. Dostupné:
<https://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1522041559439&text=bari%C3%A9ry%20jednotn%C3%A9ho%20trhu&scope=EURLEX&type=quick&lang=sk>
7. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Bariéry vnútorného trhu. Dostupné:
<https://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1522041161500&text=bari%C3%A9ry%20vn%C3%BAorn%C3%A9ho%20trhu&scope=EURLEX&type=quick&lang=sk>
8. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. 2012. Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Dostupné:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FTXT>
9. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Oznámenie komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov Zlepšovanie jednotného trhu: viac príležitostí pre ľudí a podniky. Dostupné:
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52015DC0550>

10. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Pracovný dokument útvarov komisie Stratégia jednotného trhu pre Európu - analýza a dôkazy. Dostupné:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015SC0202>

11. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Pracovný dokument útvarov komisie Stratégia jednotného trhu pre Európu - analýza a dôkazy. Sprievodný dokument Aktualizácia jednotného trhu: viac príležitostí pre ľudí a podniky. Dostupné:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015SC0202>

12. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Právo EÚ a súvisiace dokumenty. Dostupné:

<https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-overview.html>

13. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Regulácia jednotného trhu. Dostupné:

<https://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1522041486726&text=regul%C3%A1cia%20jednotn%C3%A9ho%20trhu&scope=EURLEX&type=quick&lang=sk>

14. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Regulácia vnútorného trhu. Dostupné:

<https://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1522041445704&text=regul%C3%A1cia%20vn%C3%BAtorn%C3%A9ho%20trhu&scope=EURLEX&type=quick&lang=sk>

15. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Súhrny právnych predpisov EÚ. Hospodárska súťaž. Dostupné:

http://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/competition.html?root_default=SUM_1_CODED%3D08&locale=sk

16. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Súhrny právnych predpisov EÚ. Hospodárska súťaž. Pravidlá týkajúce sa firiem. Dostupné:

http://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/competition/0801.html?root=0801&obsolete=false&collapse=080101#arrow_080101

17. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Štátna pomoc - usmernenia EÚ o regionálnej pomoci na roky 2014 až 2020. Dostupné:

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=legisum:2603_1

18. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Vnútrotrh. Dostupné:

https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/internal_market.html?locale=sk&root_default=SUM_1_CODED%3D24

19. EUR-Lex Prístup k právu Európskej únie. Zoznam právnych predpisov Európskej únie. Dostupné:
<https://eur-lex.europa.eu/browse/directories/legislation.html>
20. Európska komisia. Digitálny jednotný trh. Dostupné:
<https://ec.europa.eu/commission/priorities/digital-single-market/>
21. Európska komisia. Komisia a jej priority. Vnútrotrh. Dostupné:
https://ec.europa.eu/commission/priorities/internal-market_en
22. Európska komisia. Lepšia právna regulácia: prečo a ako. Dostupné:
https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how_sk
23. Európska komisia. Oznámenie komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov o strednodobom preskúmaní akčného plánu Únie pre kapitálové trhy (08. 06. 2017). Dostupné:
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-cmu-mid-term-review-june2017_en.pdf
24. Európska komisia. Priority Európskej komisie. Dostupné:
https://ec.europa.eu/commission/index_en
25. Európska komisia. Rast. Európsky jednotný trh. Dostupné:
http://ec.europa.eu/growth/single-market_sk
26. Európska komisia. Rast. Európsky vnútrotrh. Stratégia jednotného trhu. Dostupné:
http://ec.europa.eu/growth/single-market/strategy_en
27. Európska komisia. Správa komisie Európskemu parlamentu a Rade o prekážkach obchodu a investícií v období od 1. januára 2016 do 31. decembra 2016 (23. 06. 2017). Dostupné:
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/june/tradoc_155669.pdf
28. Európska komisia. Správa komisie Rade a Európskemu parlamentu Urýchlenie únie pre kapitálové trhy: riešenie národných prekážok kapitálových tokov (24. 03. 2017). Dostupné:
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/170227-report-capital-barriers_en.pdf
29. Európska komisia. Stratégia Európa 2020. Dostupné:
https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_en

30. Európska komisia. Vnútorný trh. Dostupné:
http://ec.europa.eu/geninfo/query/index.do?queryText=vn%C3%BAorn%C3%BD+trh&summary=summary&more_options_source=global&more_options_date=*%&more_options_date_from=&more_options_date_to=&more_options_language=sk&more_options_formats=*%&swlang=en
31. Európska komisia. Vnútorný trh, priemysel, podnikanie a MSP. Dostupné:
https://ec.europa.eu/info/departments/internal-market-industry-entrepreneurship-and-smes_sk
32. Európska rada. Investičný plán pre Európu 2014. Dostupné:
<http://www.consilium.europa.eu/sk/policies/investment-plan/>
33. EUROPSKAUNIA. ABC o Európskej únii. Dostupné:
http://www.europskaunia.sk/historia_europskej_unie
34. Európska únia. EÚ podľa tém. Jeden trh bez hraníc. Dostupné:
https://europa.eu/european-union/topics/single-market_sk
35. Európska únia. EÚ podľa tém. Podnikanie. Dostupné:
https://europa.eu/european-union/topics/enterprise_sk
36. Európska únia. Informácie o EÚ. Hospodárstvo. Dostupné:
https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/economy_sk
37. Európska únia. Vnútorný trh. Dostupné:
http://europa.eu/geninfo/query/index.do?queryText=vn%C3%BAorn%C3%BD+trh&x=20&y=11&ResultTemplate=%2Fresult_en.jsp&DefaultLG=en&SMODE=2&ResultCount=10&qtype=simple&ResultMaxDocs=200&Collection=EuropaFull&Collection=EuropaSL&Collection=EuropaPR&query_source=EUNION&swlang=sk
38. EUROSOP. Fakta o EU. Dostupné:
<https://www.euroskop.cz/8732/sekce/historie-vnitriho-trhu/>
39. EUROSTAT. Obyvateľstvo k 1. januáru (od roku 2006 do roku 2017). Dostupné:
<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00001>
40. Európsky parlament. Informačné listy o Európskej únii. Vnútorný trh: všeobecné zásady. Dostupné:
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.1.1.html

41. Európsky parlament. Informačné listy o Európskej únii 2016. Vnútrotný trh: Všeobecné zásady. Dostupné:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030101/04A_FT\(2013\)030101_SK.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030101/04A_FT(2013)030101_SK.pdf)

42. Európsky parlament. Informačné listy o Európskej únii 2/2018. Voľný pohyb kapitálu. Dostupné:

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/sk/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.1.3.html

43. Európsky parlament. Informačné listy o Európskej únii. Voľný pohyb tovaru. Dostupné:

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/sk/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.1.2.html

44. Európsky parlament. Informačné listy o Európskej únii 2017. Všadeprítomný jednotný digitálny trh. Dostupné:

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/sk/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.1.7.html

45. Financial report. EÚ harmonizuje daňové systémy členských krajín, bojuje proti prelievaniu ziskov (19. 03. 2018). Dostupné:

<http://www.finreport.sk/banky-a-poistovne/eu-harmonizuje-danove-systemy-clenskych-krajni-bojuje-proti-prelievaniu-ziskov/?host=6252fa8ec756655d8eb13d5d9f3cf224>

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-1802_sk.htm

46. Národná rada SR. Národná rada a Európska únia. Základné dokumenty. Maastrichtská zmluva. Dostupné:

<https://www.nrsr.sk/web/?SectionId=21>

47. Oxford University Press. Dostupné:

<https://books.google.sk/books?id=2DADBQAAQBAJ&pg=PA139&dq=narjesov+pl%C3%A1n&hl=sk&sa=X&ved=0ahUKEwiA3b3ziYfaAhVIY1AKHVETBvUQ6AEILzAB#v=onepage&q=narjesov%20pl%C3%A1n&f=false>

48. Úrad vlády SR. Stratégia Európa 2020. Dostupné:

<http://www.eu2020.gov.sk/strategia-europa-2020/>